



Innst. 19 S

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

Meld. St. 28 (2015–2016)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om Fag – Fordypning – Forståelse. En fornyelse av Kunnskapsløftet

Til Stortinget

1. Sammendrag

Regjeringen legger i meldingen frem forslag til en fornyelse av innholdet i grunnskolen og videregående opplæring. Dette skal være et langsiktig arbeid, som bygger videre på Kunnskapsløftet og dermed sikrer kontinuitet for både lærere og elever. Barn og unge skal få gode vilkår for å utvikle verdier, kunnskaper og holdninger som blir viktige både i oppveksten og for videre utdanning og aktiv deltakelse i arbeids- og samfunnsliv. Opplæringen skal gi den enkelte elev, lærling og lære kandidat de beste forutsetninger.

Forslagene i meldingen sikter mot mer dybdelæring og bedre forståelse. Gjennom dette skal skolens brede dannelsesoppdrag få en tydelig plass i skolehverdagen. Bakgrunnen for tiltakene er bl.a. Ludvigsen-utvalgets NOU 2014:7 Elevenes læring i fremtidens skole, og sluttrapporten NOU 2015:8 Fremtidens skole, med tilhørende høringsrunde og -konferanser.

Regjeringen går inn for at det utarbeides en ny og oppdatert generell del av læreplanen. Læreplanverkets generelle del utdyper formålsparagrafen i opplæringslova og angir det verdimeslige, kulturelle og kunnskapsmessige grunnlaget for grunnskole og videregående opplæring. Den generelle delen blir for lite brukt i det lokale arbeidet med læreplaner. Fornyelse trengs som kan bidra til bedre sammenheng i hele læreplanverket. En ny generell del skal tydelig-

gjøre skolens verdigrunnlag for opplæringen og dens helhetlige ansvar for å utvikle også sosial kompetanse.

Regjeringen går inn for en fornyelse av de nasjonale læreplanene ved at omfanget reduseres og at kompetansemålene blir færre og tydeligere. Læreplanene skal gi bedre støtte til lærernes undervisning og vurdering av elevene. Som arbeidsverktøy skal læreplanene ha tydelig prioritering i skolefagene, god progresjon og bedre sammenheng mellom fagene. Enkelte fag omtales særskilt i meldingen.

Regjeringen foreslår at tre tverrfaglige temaer blir prioritert i arbeidet med fagfornyelsen som tema i flere fag. Disse er demokrati og medborgerskap, bærekraftig utvikling (som omfatter både miljøutfordringene og teknologiske endringer), samt folkehelse og livsmestring. Det understrekes at de tverrfaglige temaene skal bli vektlagt på fagenes egne premisser. De skal ikke gå på bekostning av eksisterende fag i skolen.

Regjeringen mener at gjeldende fag- og timefordeling skal ligge til grunn for fagfornyelsen. Samtidig ser departementet skolens behov for å kunne organisere opplæringen på andre arenaer enn på skolen og i klasserommet. Læreplanenes vekt på dybdelæring vil videre kunne gi behov for større fleksibilitet på den enkelte skole. Regjeringen går derfor inn for å øke fleksibiliteten for skoleeier fra fem til ti pst. Skoleeier gis hjemmel til å fastsette omdisponeringen av timer mellom fag i en egen kommunal forskrift om fag- og timefordelingen for det enkelte skoleår.

Meldingen gjennomgår dagens vurderings- og eksamensordninger. En rettferdig vurderingspraksis skal videreutvikles, som bidrar til å støtte læringen. Regjeringen foreslår at alle elever ved utgangen av grunnskolen skal gå opp til eksamen i engelsk, matematikk og norsk hoved- og sidemål (eller andre før-

ste- og andrespråk). Eksamen i disse fagene skal erstatte gjeldende trekkordning. Tiltaket vil bl.a. være med på å kvalitetssikre standpunktvurderingen. Tiltak til bruk av Internett til eksamen skal avgjøres nasjonalt som del av fagets eksamensordning.

Regjeringen skisserer i meldingen prosessen med å fornye læreplanene og hvordan aktørene i skolesektoren skal involveres. Regjeringen legger rammene for arbeidet, men understreker at det er fagfolkene og skolesektoren som skal foreta de konkrete faglige vurderingene. Virkningen av den foreslåtte fagfornyelsen skal evalueres. Meldingen omtaler også det lokale arbeidet med læreplanene, hva dette vil kreve av skoleeiere, skoleledere og lærere, og hvordan staten kan legge til rette for og støtte opp om det lokale arbeidet. Læremidler gis her særskilt omtale, bl.a. med hensyn til kvalitetskriterier for læremidler etter at godkjenningsordningen bortfalt i 2000.

Regjeringen viser til at kommunene har varierende evne og kapasitet til å ta ansvar for utvikling av skolesektoren. Dette reiser spørsmål bl.a. om nasjonale utviklingstiltak bør innrettes mer målrettet mot kommuner med særskilt store utfordringer. Regjeringen vil i en egen melding til Stortinget våren 2017 komme tilbake til prinsipielle spørsmål knyttet til den statlige utviklingsinnsatsen i grunnopplæringen.

Når det gjelder *økonomiske og administrative konsekvenser*, legger regjeringen til grunn at de foreslåtte endringene i innholdet i grunnopplæringen ikke vil få konsekvenser for de ordinære driftsutgiftene i grunnopplæringen.

Proessen med å utvikle nye læreplaner for alle gjennomgående fag i grunnskolen og videregående opplæring vil ta minst 2–3 år. Siktemålet er derfor innføring tidligst fra høsten 2019. Statens samlede kostnader med læreplanutviklingen, herunder støtte- og veiledningsressurser, anslås til mellom 20 og 30 mill. kroner, fordelt over minst 2 år.

Kostnadene ved deling av faget kunst og håndverk i to fordypningsfag, det ene estetisk, det andre med vekt på praktisk håndverk, vil bli vurdert i forbindelse med utredningen av dette forslaget (lærerstillinger, utstyr mv.). Behovet for utskifting av læremidler, ut over det som i dag blir kompensert over 3 år, vil bli vurdert ut fra hvor store endringene blir i læreplanene for fag. Konsekvensene kommer en tilbake til i budsjettssammenheng (rammetilskuddene).

Når det gjelder forslaget om å erstatte trekkordningen ved utgangen av grunnskolen med flere eksamener, viser et foreløpig overslag at dette vil ligge i størrelsesordenen 65 mill. kroner (sensur, klage mv.). Tiltaket må vurderes i forbindelse med utarbeidelsen av fremtidige statsbudsjett.

Hva angår lokalt baserte kompetanseutviklings-tiltak og videreutdanning, viser regjeringen til at endringsforslagene i sum vil gjøre læreplanverket mer

helhetlig. Sammenhengen vil bli bedre mellom ulike deler av læreplanverket, innenfor fagene og mellom dem, målene tydeligere og progresjonen bedre. Lokalt utviklingsarbeid bør starte i forkant og bygge på opparbeidet kompetanse fra Kunnskapsløftet. Med nye læreplaner, samt veilednings- og støttemateriell, vil det lokale arbeidet med læreplan i fremtiden bli mer direkte knyttet til planlegging og organisering av undervisningen.

Regjeringen foreslår ikke endringer i selve læreplanstrukturen som utløser behov for ekstra ressurser til kompetanseutviklingstiltak eller videreutdanning. Eventuelt behov knyttet til lokalt utviklingsarbeid vil avhenge av hvordan læreplanene for fag endres. Regjeringen vil vurdere om det er behov for ekstra ressurser til kompetanseutviklingstiltak, og eventuelt komme tilbake til dette i de årlige budsjettene. Regjeringen vil under læreplanarbeidet også vurdere om det er behov for å se midlene til videreutdanning i sammenheng med fornyelsen av læreplanene.

I departementets konsultasjoner med Sametinget ble det i hovedsak konstatert enighet om omtale og tiltak i meldingen som gjelder ivaretagelsen av samiske perspektiver.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Christian Tynning Bjørnø, lederen Trond Giske, Martin Henriksen, Tone Merete Sønsterud og Marianne Aasen, fra Høyre, Henrik Asheim, Norunn Tveiten Benestad, Kent Gudmundsen og Kristin Vinje, fra Fremskrittspartiet, Kari Raustein og Lill Harriet Sandaune, fra Kristelig Folkeparti, Anders Tyvand, fra Senterpartiet, Anne Tingelstad Wøien, fra Venstre, Iselin Nybø, og fra Sosialistisk Venstreparti, Audun Lysbakken, viser til meldingen.

Komiteen mener at kunnskap, og evnen til å sette seg inn i og anvende kunnskap, er det norske samfunnets viktigste kilde til konkurransekraft. Kunnskap er avgjørende for arbeidslivet og for at vi som samfunn skal kunne håndtere våre viktigste utfordringer både på kort og lang sikt. Fremtiden til kunnskapsnasjonen Norge skapes i barnehagen og skolen: Det er grunnlaget vi gir barn og unge for arbeid og videre læring som avgjør om vi lykkes. Skolen er en av våre viktigste fellesarenaer, der alle barn skal møte kunnskap og oppleve læring. Lik rett til utdanning har gjort Norge til et land med høyt utdanningsnivå. Den langsiktige, bevisste og aktive satsingen på kunnskap til hele folket har resultert i et av verdens mest produktive og omstillingsdyktige ar-

beidsliv. Det har gjort oss til et samfunn med relativt små forskjeller og lavt konfliktnivå.

Komiteen merker seg at norske elever presterer omtrent på gjennomsnittet i OECD-området i matematikk, naturfag og lesing. Det har vært en klar forbedring i leseresultater, og vi vet at elevene skårer godt når det gjelder kunnskaper om og holdninger knyttet til demokrati. På andre områder er det utfordringer. En av dem er at 30 pst. av elevene i norsk skole ikke har fullført eller bestått fem år etter påbegynt videregående opplæring. Noe skyldes tidligere omvalg, men for mange sliter med å tilegne seg de grunnleggende ferdighetene tidlig, og vi vet at rundt en tredjedel av elevene har fått karakteren 1 eller 2 i matematikk på eksamen på 10. trinn de siste to årene. En annen alvorlig utfordring i skolen er at mange elever opplever mobbing og psykiske utfordringer og plager. Komiteen mener dette understreker nødvendigheten av å legge et bredt kunnskapssyn til grunn når skolen skal utvikles for fremtiden. Komiteen viser til at norsk skole har et bredt samfunnsmandat, og at dette fremkommer tydelig i skolens formål og den generelle delen av læreplanen. Komiteen har merket seg at norsk skole på dette området vekker internasjonal anerkjennelse og interesse. Skolen skal bidra til å utvikle elevenes kunnskap og kompetanse slik at de kan bli aktive deltakere i et stadig mer kunnskapsintensivt samfunn. Samtidig skal skolen støtte elevene i deres personlige utvikling og identitetsutvikling. Skolen skal også ta høyde for at samfunnet er stilt overfor lokale og globale utfordringer knyttet til sosial, kulturell, økonomisk og teknologisk utvikling.

Komiteen viser til Meld. St. 30 (2003–2004) Kultur for læring, som dannet utgangspunktet for at læreplanen «Kunnskapsløftet» ble innført i skoleåret 2006/2007. Målet med reformen var å gjøre elever og læringer bedre i stand til å møte kunnskapsamfunnets utfordringer. Reformen besto blant annet av nye prinsipper for nasjonal styring av grunnopplæringen, nytt kvalitetsvurderingssystem, nytt gjennomgående læreplanverk med kompetansemål og klart definerte grunnleggende ferdigheter i alle fag. Komiteen viser til den omfattende evalueringen av Kunnskapsløftet som ble gjennomført fra 2006 til 2012, og til behandlingen av Meld. St. 20 (2012–2013) På rett vei, som redegjorde for tilstanden i grunnopplæringen etter innføringen av Kunnskapsløftet. I juni 2013 satte regjeringen Stoltenberg II ned Ludvigsen-utvalget som fikk i oppdrag å vurdere grunnopplæringens fag opp mot krav til kompetanse i et fremtidig samfunns- og arbeidsliv. Utvalget leverte sine anbefalinger om elevenes læring gjennom NOU 2014:7 og NOU 2015:8. Komiteen merker seg at utvalget mente at skolefagene måtte videreutvikles og fornyes for at elevenes potensial bedre skulle realiseres. Det

ble særlig fokusert på at læreplanene måtte slankes, og at det må legges til rette for mer dybdelæring i skolen. Komiteen merker seg at utvalget anbefalte å legge fire kompetanseområder til grunn for en fremtidig fornyelse av fagene i skolen:

- fagspesifikk kompetanse
- kompetanse i å lære
- kompetanse i å kommunisere, samhandle og delta
- kompetanse i å utforske og skape

Komiteen merker seg at utvalget anbefaler at bærekraftig utvikling, det flerkulturelle samfunn, folkehelse og livsmestring innlemmes som fagovergripende tverrfaglige temaer. Komiteen er tilfreds med at flere av anbefalingene fra Ludvigsen-utvalget er fulgt opp i stortingsmeldingen.

Komiteen merker seg innspillene som kom i komitéhøringen 10. mai 2016, der 19 organisasjoner deltok. Et flertall av organisasjonene støttet hovedintensjonene i stortingsmeldingen, men etterlyste konkretisering av tiltakene. Organisasjonene pekte særlig på behovet for å rydde i læreplanene og legge til rette for mer dybdelæring. Et flertall av organisasjonene støttet at det innføres tverrfaglige temaer.

Komiteen viser til at skolen er en felles møteplass der alle barn og unge skal få kunnskap, bruke sine ressurser og utvikle sine talenter, holdninger og verdier. En inkluderende fellesskole skal sikre alle barn og unge et likeverdig og godt opplæringstilbud. Skolen skal legge grunnlaget for et godt liv, videre utdanning og aktiv deltakelse i samfunnet og arbeidslivet. Skolen skal ruste elevene med grunnleggende ferdigheter som lesing, skriving og regning. Det trenger alle for videre skolegang, men også for å mestre eget liv og for å delta i samfunnet. Men grunnopplæringen har også et videre samfunnsmandat og skal bidra til at elevene tilegner seg et bredt sett av kunnskaper og ferdigheter og utvikler verdier og holdninger for resten av livet. For å lykkes i utdanning, arbeid og som aktive deltakere i samfunnet må elevene og lærlingene mestre mange fagfelt, og de må trenes i å samarbeide med andre, i å være kreative og å tenke kritisk. Skolen skal bidra til å dyrke nysgjerrighet og lærelyst og motivere de unge til livslang læring.

Komiteen er klar over at skolen ikke alene kan løse samfunnsutfordringene med økte sosiale forskjeller, men like fullt må det være et mål for skolen, som en viktig fellesarena, å bidra til sosial utjevning. Skolen skal gjenspeile det samfunnet vi ønsker oss. Norge er fremdeles et av verdens beste land å leve i, der vi har lavere forskjeller og høyere tillit mellom folk enn de fleste land vi vanligvis sammenligner oss med. Komiteen mener likevel at vi ikke har noen garantier for at det skal fortsette å være sånn. Tvert

imot ser vi at forskjellene har økt de siste tiårene, og at de fortsetter å øke. Selv om internasjonale sammenligninger gjerne konkluderer med at de sosiale ulikhetene i norske elevers skolerresultater er mindre enn i mange andre land, viser karakterforskjellene at elevenes familiebakgrunn har stor betydning. Komiteen mener derfor at vi må ha høye ambisjoner om å styrke grunnopplæringen slik at den gir mer læring for alle, og i enda større grad bidrar til å utjevne sosiale forskjeller.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, mener motivasjon og lærelyst er viktig for å øke læringsutbyttet. For å treffe alle elever må opplæringen bli mer variert og praktisk.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at departementet i meldingen foreslår en fornyelse av Kunnskapsløftet som bygger på Ludvigsen-utvalgets anbefalinger. Disse medlemmer støtter dette. Samtidig vil disse medlemmer fremheve at samarbeidspartiene har stått sammen om en rekke viktige tiltak for å styrke kvaliteten i skolen. Disse medlemmer vil understreke skolens brede samfunnsoppdrag og at alle elever skal få utfordringer å strekke seg etter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har merket seg at skoleforskere advarer om at inkludering er et tapt prosjekt i den norske fellesskolen. En inkluderende fellesskole hvor alle barn får like gode muligheter til å lykkes, er viktig for den enkelte, men også for samfunnet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at skolene gjennom målene i Kunnskapsløftet har lagt mer vekt på elevenes læringsutbytte, og at internasjonale undersøkelser viser at elevene i den norske fellesskolen har klar fremgang i matematikk, naturfag og lesing. Arbeidet med å heve de faglige resultatene gjennom tilpasset opplæring, tidlig innsats, bedre tilbakemeldinger til elevene og etter- og videreutdanning av lærere må fortsette.

Mestring og mål

Komiteen mener alle skal oppleve læring, mestring og utfordringer i skolen. Skolen skal utvikle ulike mennesker med ulike talent og interesser, og dette må gjenspeiles også i hvordan skoledagen og skolefagene legges opp. Fag og fagområder endrer seg raskere enn tidligere. Dette stiller nye krav til

hvordan man må jobbe med de ulike fagene og fagområdene i skolen. For at skolegangen skal bidra til elevenes mestring av livet som privatpersoner, samfunnsborgere og yrkesutøvere må skolen legge til rette for at de utvikler en dypere forståelse av det de lærer innenfor fag og på tvers av fag. Elevene må i større grad lære å lære, kunne tenke kritisk og løse problemer – praktiske og teoretiske, faglige og hverdagslige.

Komiteen mener Norge trenger teoretiske praktikere og praktiske teoretikere. Komiteen er bekymret for at grunnskolen i for stor grad er tilpasset et studieforberedende løp. Komiteen mener elevenes praktiske ferdigheter i større grad må stimuleres gjennom hele skoleløpet.

Komiteen understreker at en av de viktigste oppgavene for skolen er å sikre at alle elever kan få utvikle sitt potensial, både faglig og kreativt. For at hver enkelt elev skal kunne få utfordringer og oppleve mestring ut fra egne evner og forutsetninger, må skolen ha et balansert fagtilbud der teoretisk studieforberedelse ikke fortrenger praktiske og estetiske fag, og der kreative stimuli er gjennomgående i hele skoleløpet. Elever lærer på ulike måter, og like viktig som et mangfoldig fagtilbud er at skolene tar i bruk et mangfold av pedagogiske metoder.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, er enig med Ludvigsen-utvalget i at standardiserte prøver ikke fanger opp kompleksiteten i fag og kompetanser. Rapporten «Lærerrollen – hva slags lærere trenger vi i framtida» underbygger behovet for å endre målene skolene styres etter, og måten det gjøres på. Rapporten tar utgangspunkt i at lærerne opplever mistillit basert på mer detaljstyring og økt kontroll, og dette fører til ensretting av undervisningen og et smalt kunnskapssyn. PISA-rangeringer og nasjonale prøver er del av dette.

Flertallet mener derfor, i likhet med Ludvigsen-utvalget, at vesentlige endringer i skolens innhold må gjenspeiles i kvalitetsvurderingssystemet: «Kompetansene elevene skal utvikle i fremtidens skole, er komplekse, og elevene skal kunne anvende kunnskaper og ferdigheter i ulike sammenhenger». Skal vi utvikle en skole der alle elever opplever mestring, og der undervisningen ivaretar det brede kunnskapssynet, må vi gjenreise den profesjonelle lærerrollen.

Flertallet mener at det i samarbeid med sektoren bør utarbeides en tillitsreform i skolen. Vi kan ikke bygge styringen på kontroll og mistillit, men må utvikle et kvalitetsvurderingssystem som fremmer elevenes læring, som bygger på tillit og øker det profesjonelle handlingsrommet. Flertallet mener ut-

danningsmyndighetene nasjonalt må legge til rette for åpne, tillitsfulle prosesser mellom relevante aktører i skolesektoren, f.eks. lærere, skoleledere, skoleiere og lærerutdanningene, for å utarbeide konkrete og forpliktende tiltak, som støtter opp under profesjonsutvikling – og fellesskap. Flertallet er kjent med den gode evalueringen fra ordningen med veilederkorpsene og mener en tilsvarende ordning kan være egnet for å utvikle gode profesjonsfellesskap.

Flertallet viser til at det både i USA, Asia og en rekke europeiske land er en økende uro over virkningen av testkulturen og en pågående debatt om å reversere bruken av slike tester. Flertallet mener at også norske utdanningsmyndigheter må se med kritisk blick på målstyringsinnretning og omfang.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere en gjennomgang av det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet (NKVS) og komme tilbake til Stortinget på egnet måte i løpet av våren 2017. Kvalitetsvurderingssystemet skal ivareta skolens brede kunnskapssyn, bygge på tillit til lærerne og legge til rette for økt profesjonelt handlingsrom.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen iverksette en gjennomgang av det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet (NKVS) og komme tilbake til Stortinget med en plan for hvordan kvalitetsvurderingssystemet kan videreutvikles og endres i tråd med anbefalingene til Ludvigsen-utvalget. Planen skal ivareta skolens brede kunnskapssyn, bygge på tillit til lærerne og legge til rette for økt profesjonelt handlingsrom.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, merker seg at skolesystemet i Finland, som har hatt gode resultater i internasjonale tester, og som ofte trekkes frem som et suksesseksempel, ikke benytter standardiserte nasjonale tester og prøver, men at den finske skolen i større grad vektlegger profesjonell ansvarlighet og tillit til lærerrollen, og at dette nevnes som en av faktorene som skaper et godt miljø for læring. Det er viktig å unngå at sterk vektlegging av bestemte fag og ferdigheter fører til en fortrenging av kunnskap i bredere forstand. Flertallet støtter at det er behov for en

gjennomgang av omfanget av ulike tester og hvilke effekter dette omfanget har på elevenes læring, på skolemiljøet, og på administrative og pedagogiske prioriteringer.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener at skolen må legge bedre til rette for dybdelæring, mer varierte og praktiske undervisningsmetoder, fysisk aktivitet, økt vektlegging av praktisk-estetiske fag og ernæringsriktig skolemat. Tiltakene skal støtte opp under skolens samfunnsmandat og brede kunnskapssyn, og de skal være et verktøy for det sosialpedagogiske tilbudet. Et godt læringsmiljø skaper gode vilkår for læring og trivsel.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener nasjonale og internasjonale målinger er nyttige verktøy som kan bidra til bedre læring i norsk skole. Internasjonale tester som PISA viser hvilket nivå norske elever ligger på, på noen viktige områder, sammenliknet med elever i andre OECD-land. Nasjonale prøver kan være viktige verktøy for skoleiere, skoleledere og lærere. Disse medlemmer viser til at de nasjonale prøvene fra 2014 ble forbedret gjennom å gjøre dem sammenliknbare fra år til år, slik at man over tid vil kunne se utviklingen i ferdighetene i lesing, regning og engelsk.

Disse medlemmer vil understreke betydningen av at omfanget av ulike prøver og tester i norsk skole holdes på et moderat nivå. Disse medlemmer viser til at dagens regjering ikke har økt omfanget av nasjonale eller internasjonale prøver i norsk skole, men snarere redusert det gjennom å erstatte den obligatoriske kartleggingsprøven for 1. trinn i videregående opplæring med en frivillig læringsstøttende prøve.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Venstre mener at særlig de nasjonale prøvene har potensial til i større grad å brukes som verktøy for å tilpasse opplæringen til hver enkelt elev. For eksempel bør kunnskaper og ferdigheter heller måles i starten av barnetrinnet og ungdomstrinnet og brukes som utgangspunkt for skoleledere og læreres pedagogiske arbeid. Dette vil kunne imøtekomme bekymringen fra evalueringen av de nasjonale prøvene i NIFU-rapport 4/2013, som konkluderer med at «prøvenes funksjon som skolepolitisk styringsverktøy står altså forholdsvis sterkt på skoleledernivå, men litt svakere på skoleiernivå og er så godt som fraværende på lærernivå». Disse medlemmer mener det skal være et mål å sørge

for at lærerne opplever kartleggingsverktøy som en styrke for det pedagogiske arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at forskningsrapporter og tilbakemeldinger fra elever og lærere har dokumentert at Kunnskapsløftet har ført til en teoritung skole, en ensretting av undervisningen og et smalt kunnskapssyn. Skoleforskere peker på at økt prestasjonspress og omfattende målstyring fører til at flere elever faller utenfor og ikke lykkes i norsk fellesskole. Disse medlemmer er sterkt bekymret for at antallet elever som oppgir at de har stressrelaterte psykiske problemer og udefinerbare fysiske helseplager, har økt kraftig de senere årene. Det samme gjelder andelen elever som ikke får tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet, og således har behov for spesialundervisning. Hele 65 pst. av spesialundervisningen foregår utenfor klassefelleskapet i såkalte segregerte tilbud. Disse medlemmer registrerer at regjeringen er opptatt av et bredt kunnskapssyn og anerkjennelse av skolens samfunnsmandat, men ser ikke at tiltakene i meldingen støtter opp under dette. Tvert imot vil flere av tiltakene bidra til å forsterke et smalt kunnskapssyn, teoretisering og ensretting av undervisningen. Disse medlemmer mener vi trenger en skole hvor hver elev blir sett og får rom til å lære på den måten de lærer best. Det må legges til rette for utforskertrangene alle barn er utstyrt med. En skole som handler for mye om pugging og testing, står i veien for dette målet. En inkluderende fellesskole skal bidra til at alle elever lærer mer, trives på skolen og mestrer livet.

Disse medlemmer mener det over mange år har vært en ukritisk holdning til bruk av OECDs internasjonale tester, og at resultatene av disse bidrar til å overstyre skolens brede samfunnsmandat. Et etter hvert omfattende målstyringsregime har resultert i en ensidig vektlegging av enkelte fag og ferdigheter, som har ført til en innsnevring av kunnskapsbegrepet, på bekostning av skolens formålsparagraf og generell del av læreplanen.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener meldingen er inkonsistent, og at regjeringen dobbeltkommuniserer når den på den ene siden framholder målet om å styrke et bredt kunnskapssyn og dybdelæring, og på den andre siden opprettholder den omfattende graden av målstyring i skolen.

Disse medlemmer mener at en gjennomgang av kvalitetsvurderingssystemet må inkludere en kritisk gjennomgang av nasjonale prøver og praktiseringen av disse. Disse medlemmer mener en

slik omgjøring vil redusere lærernes tids- og ressursbruk. Dette vil forhindre at undervisningstid i viktige uker ved oppstart av et nytt skoleår har høyest fokus på øving og gjennomføring av pålagte prøver. Selv om nasjonale prøver gjøres om til utvalgsprøver, vil lærerne kunne benytte annet relevant kartleggingsverktøy for å sjekke elevenes forståelse og måloppnåelse for å innrette undervisningen i tråd med behovene i det enkelte klasserom og for den enkelte elev. Disse medlemmer mener imidlertid at nasjonale prøver har fått en for stor plass i vurderingen først og fremst av norske skoler, og rangeringene som blir gjort på bakgrunn av disse prøvene bør begrenses og oppmerksomheten vris mot den enkelte elevs utfordringer.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre nasjonale prøver som utvalgsprøver.»

Disse medlemmer mener kvalitetsvurderingssystemet skal understøtte en formativ, læringsstøttende vurdering. Disse medlemmer vil påpeke at resultatene fra de nasjonale prøvene ikke kan brukes til å måle kvaliteten på undervisningen eller kvalitetsutvikling over tid, verken på elev- eller skolenivå. Resultatene gir kun grunnlag for sammenligning av resultater på det aktuelle tidspunktet som prøven er avholdt, og kan følgelig ikke si noe om utvikling fra ett år til et annet.

Disse medlemmer er bekymret for en utvikling der undervisningen i større og større grad innrettes etter de nasjonale prøvene. Disse medlemmer viser til at flere kommuner har tatt i bruk, og pålegger, sine skoler egne obligatoriske prøver og øvingstester, utover de nasjonalt bestemte prøvene. Disse medlemmer er bekymret for at en tiltagende målstyring og testkultur vil true lærerens metodefrihet og dermed føre til en innsnevring av undervisningen. Disse medlemmer mener at skoleeiers mulighet til å pålegge lærerne slike prøver bør begrenses.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at det ikke kan stilles lokale krav til kartlegging og dokumentasjon ut over det som kreves i forskriftene til opplæringsloven.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at Senterpartiet tidligere har fremmet forslag om å omgjøre de nasjonale prøvene til utvalgsprøver i Dokument 8:15 S (2014–2015).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil vise til at den forrige regjeringen gjorde vesentlige endringer både fra starten av og underveis i implementeringen av Kunnskapsløftet i 2006, for å utvide kunnskapssynet som lå til grunn i Meld. St. 30 (2003–2004). Læringsplakaten, som var et overgangsdokument mellom Generell del av læreplanverket og læreplaner for fag, ble derfor utviklet med en prinsippdel som utdypet skolens brede samfunnsmandat. Det ble viktig å fremheve at elevenes skolehverdag skal inneholde elementer som elevdemokrati, fysisk aktivitet og kultur. Innføringen av valgfag og arbeidslivsfag på ungdomstrinnet og fysisk aktivitet på 5.–7. trinn har også bidratt til å gjøre skoledagen mer praktisk og relevant. Som en del av kvalitetsvurderingssystemet ble nasjonale prøver innført våren 2004. Formålet med prøver og kartlegging av elevenes læringsresultater er å bidra til kvalitetsutvikling, slik at alle elever kan få en godt tilpasset opplæring ut fra sine egne evner og forutsetninger. Prøvene hadde imidlertid for dårlig kvalitet, det var mye uenighet omkring bruken av resultatene, og det kom kritikk om at antallet var for stort. Den forrige regjeringen tok en pause i gjennomføringen av nasjonale prøver i 2006. Målet var å forbedre kvaliteten på prøvene og å øke prøvenes pedagogiske verdi. Omfanget og publiseringen av resultater ble endret gjennom et tett samarbeid med lærerorganisasjonene, Elevorganisasjonen og fagmiljøene. I 2007 ble nye prøver innført i ny form og med en justert kurs. Evalueringen av Kunnskapsløftet viste at flere endringer var påkrevd for å sikre et bredt kunnskapssyn og en praktisk og variert skolehverdag. Derfor nedsatte forrige regjeringen ned et offentlig utvalg, Ludvigsen-utvalget, som har kommet med viktige anbefalinger for fremtidens skole.

Lokalt arbeid med læreplaner

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, viser til at evalueringen av Kunnskapsløftet viste at lokalt arbeid med læreplan har bidratt til økt bevissthet og samarbeid blant lærerne. Samtidig kommer det frem at dette arbeidet fungerer ulikt fra sted til sted, det er tidkrevende, og i noen tilfeller oppleves det som unødvendig og lite hensiktsmessig. Flertallet understreker at det er viktig å bevare det lokale og profesjonelle handlingsrommet for skoleeiere, ledere og lærere. Samtidig bør det utarbeides støttmateriell og veiledninger som den lokale skole kan bruke for å underlette det lokale arbeidet med læreplaner.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med lærer- og skolelederorganisasjoner vurdere hva sektoren trenger i det lokale arbeidet med læreplan, og utarbeide støttmateriell/veiledninger for å underlette dette arbeidet.»

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det er lærernes ansvar og faglige skjønn som skal avgjøre hvilke metoder og virkemidler som skal tas i bruk i undervisningen for å nå kompetansemål og oppfylle skolens generelle samfunnsmandat.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at ambisjonen med ny læreplan for skolen bør være at det til sammen blir færre og tydeligere mål, og en mye klarere sammenheng mellom de overordnede målene for skolen og de daglige arbeidsmålene for kunnskaper, ferdigheter og kompetanse i fagene. Disse medlemmer vil i denne sammenheng påpeke at det innenfor rammene av klare, forpliktende kompetansemål skal være stor frihet til hvilke metoder og virkemidler som skal tas i bruk for å nå disse målene. Disse medlemmer mener at en omlegging må gjennomføres på en måte som sikrer at det finnes muligheter for fleksibilitet og lokale tilpasninger for den enkelte skole.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at innføringen av Kunnskapsløftet førte til at skoleeierne skulle konkretisere læreplanverket ved å utarbeide lokale læreplaner. Disse medlemmer merker seg at en del lærere, skoleledere og skoleeiere opplever at det lokale arbeidet med læreplaner er tidkrevende, og at det i enkelte tilfeller medfører unødvendig dobbeltarbeid. Mange etterspør derfor tydeligere nasjonale mål og standarder. Lokalt læreplanarbeid er også noe lærerne selv er klare på at de ønsker å bruke mindre tid på, blant annet ifølge både Tidsbrukutvalget satt ned av regjeringen Stoltenberg II og ifølge rapporten «Tidsbruk og organisering i grunnskolen» fra Senter for økonomisk forskning (SØF) i 2009. En undersøkelse FAFO gjorde for Utdanningsforbundet, viste også det samme bildet: at i grunnskolen er arbeid med lokale læreplaner blant oppgavene lærerne mener de bruker for mye tid på.

Disse medlemmer mener dette må komme til uttrykk i revideringen av læreplanene. Disse medlemmer mener læreplanverket skal ha til hensikt å være til hjelp for lærerne, ved at den gir en hel-

hetlig og tydelig oversikt over elevenes læring i skolen. I en slik sammenheng bør det vurderes om det skal utarbeides læreplanmål på flere trinn enn i dag.

Disse medlemmer mener med den bakgrunn at det må utarbeides en felles og mer konkret læreplan for alle. Dette gjelder både målene for hvert trinn og de målene som vurderes som hensiktsmessig at går over flere trinn.

Ny generell del av læreplanverket

Komiteen viser til Innst. 432 S (2012–2013) om Meld. St. 20 (2012–2013), der en samlet komité støttet departementets forslag om å fornye Generell del av læreplanen. Komiteen er tilfreds med at dette følges opp i stortingsmeldingen, og at det foreslås å lage en bedre sammenheng mellom dagens formålsparagraf, Generell del, prinsipper for opplæringen og de fagspesifikke læreplanene. Komiteen viser til at den generelle delen av dagens læreplanverk er utarbeidet i en annen tid enn resten av læreplanverket, og støtter derfor at denne erstattes med en oppdatert versjon som er bedre tilpasset en ny tid og fremtidens kunnskapsvirkelighet. Komiteen merker seg evalueringer som viser at helheten i læreplanverket ikke blir tillagt nok vekt, og at den generelle delen av dagens læreplanverk og prinsipper for opplæringen i liten grad er en del av arbeidet lokalt med læreplaner. Det er viktig at hele læreplanverket brukes aktivt i skolen. Komiteen vil understreke betydningen av at en ny generell del av læreplanen på en god måte definerer og bygger bro mellom de verdmessige, kulturelle og kunnskapsmessige grunnlagene for grunnskolen og videregående opplæring. En ny generell del av læreplanen må fortsatt løfte frem og anerkjenne opplæringens brede kunnskaps- og læringssyn og vise skolens rolle i samfunnsutviklingen. Det er viktig at opplæringen skal gjøre elevene i stand til å møte livet både faglig, sosialt, praktisk og personlig. Elevene må stimuleres til å tenke kritisk og selvstendig. Komiteen støtter at det legges opp til noen prioriterte tverrfaglige temaer, der elevene arbeider med problemstillinger eller temaer på tvers av fag. Komiteen merker seg at det i meldingen foreslås at demokrati og medborgerskap, bærekraftig utvikling og folkehelse og livsmestring skal være prioriterte tverrfaglige temaer, som også skal omtales i den nye generelle delen av læreplanen.

Komiteen vil understreke nødvendigheten av at det må være en sammenheng mellom den generelle delen av læreplanen og læreplanene i de enkelte fagene. Generell del i læreplanen og formålsparagrafen er i tillegg et rammeverk som skal sikre at opplæringen har en bred tilnærming.

Komiteen viser til at et flertall i Stortinget tidligere har sluttet seg til at Generell del av læreplanen skal fornyes. Selv om det er enighet om behov for en

fornyelse, vil komiteen understreke at Generell del av læreplanen er høyt verdsatt av Skole-Norge, og at en fornying må bygge på og videreføre hovedelementene og grunnsynet i denne. Komiteen mener at en slik fornyelse skal bidra til å øke oppmerksomheten om grunnopplæringens brede dannelsingsmandat og fremheve samspeillet mellom ulike typer ferdigheter, kunnskaper og holdninger.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Ludvigsen-utvalget, i NOU 2015:8, foreslår tre flerfaglige temaer som de mener er særlig viktige i fremtidens skole, og som derfor bør omtales tydeligere i læreplanen og ha mål i flere fag. Disse medlemmer merker seg at det i meldingen foreslås en litt annen innretning på de flerfaglige temaene. Disse medlemmer er enige med Ludvigsen-utvalgets anbefaling om at klima, miljø og det flerkulturelle samfunnet bør være sentrale komponenter i de flerfaglige temaene. Disse medlemmer mener disse temaene er særlig viktige for den tiden vi lever i nå og også i et fremtidsperspektiv. Disse medlemmer mener derfor at de flerfaglige temaene bør være «Demokrati, medborgerskap og et mangfoldig samfunn», «Klima, miljø og bærekraftig utvikling» og «Folkehelse og livsmestring».

Disse medlemmer mener det bør nedsettes et ekspertutvalg som gis i oppdrag å fornye generell del av læreplanen. Ekspertutvalget bør legge til rette for en åpen og inkluderende prosess og på den måten sikre god forankring og medvirkning fra skolesektoren, samfunns- og arbeidsliv. Generell del skal være et verdidokument som utdyper og konkretiserer skolens formålsparagraf, og være et egnet pedagogisk verktøy for lærerne som skal omsette skolens samfunnsmandat til praktisk handling i opplæringen.

Disse medlemmer mener det bør skapes et nasjonalt og tverrpolitisk eierskap til generell del gjennom en sluttbehandling i Stortinget. Disse medlemmer vil for øvrig vise til Bolstad-utvalgets forbilledlige prosess i arbeidet med ny formålsparagraf for skolen og barnehagen og at dette kan være til inspirasjon i forbindelse med fornyelse av generell del.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for en åpen og inkluderende prosess for utformingen av en fornyet generell del av læreplanen, for deretter å legge saken frem for Stortinget.»

Nærmere om formålsparagrafen

Komiteen viser til at det er en utfordring i dagens skole at formålsparagrafens brede kunnskapssyn og skolens brede samfunnsoppdrag i for liten grad gjenspeiles i skolehverdagen. Dette har blant annet sammenheng med at dagens generelle del av læreplanen er utviklet mange år før gjeldende formålsparagraf. Derfor er det behov for en fornyelse. Komiteen understreker at skolens verdigrunnlag og et bredt kompetansesyn, som også omfatter etisk refleksjon og sosiale og emosjonelle ferdigheter, må tydeliggjøres i en ny generell del av læreplanen.

Komiteen mener at en av skolens oppgaver er å forvalte en nasjonal kulturell arv som alle barn og unge skal få del i. Det dreier seg om å bygge opp og videreutvikle en felles kulturell identitet, samtidig som man viser åpenhet og toleranse overfor ulike kulturelle og religiøse grupper og individer. Komiteen mener det er behov for at videreutviklingen av Kunnskapsløftet understøttes gjennom et verdiløft i skolen. Viktigheten av skolens formålsparagraf må i sterkere grad løftes frem på alle plan i skolehverdagen.

Komiteen mener at det, på samme måte som de grunnleggende ferdigheter inngår i alle fag og forplikter alle lærere, kontinuerlig må arbeides med formålsparagrafens fellesverdier i skolehverdagen – respekt for menneskeverdet og naturen, åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet.

Komiteen fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med arbeidet med å fornye læreplanens generelle del og fagfornyelsen sikre et verdiløft i skolen gjennom bedre å innlemme formålsparagrafens fellesverdier i alle fag og på alle nivåer i skolen.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at samtlige partier på Stortinget ble enige om en ny formålsparagraf for skolen i 2008, hvor man la retningen for skolens verdigrunnlag. Flertallet ønsker ikke at Norge skal være nøytralt med hensyn til sentrale elementer i landets kulturarv.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, viser videre til at Ludvigsen-utvalget anbefaler å legge et kompetansebegrep som omfatter både tenkning, praktiske ferdigheter og sosial og emosjonell læring og utvikling til grunn for skolens læreplanverk, og at dette bør reflekteres i målene for fagene i grunnopplæringen. Flertallet støtter

dette, men merker seg at både departementet og flere høringsinstanser peker på etiske problemstillinger ved å vurdere elevenes sosiale og emosjonelle utvikling. Flertallet mener derfor at sosial og emosjonell læring og utvikling, herunder kulturell forståelse og etisk refleksjon, må tydeliggjøres som et mål for skolens opplæring.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, understreker at dette skal skje uten at dette innlemmes i elevenes vurderingsgrunnlag.

Fagfornyelse

Komiteen merker seg at regjeringen anbefaler at alle fagene i grunnskolen og alle de gjennomgående fagene i videregående opplæring skal fornyes. Komiteen mener det er nødvendig med en opprydning i læreplanene, slik at læreplanen legger bedre til rette for at elevene skal kunne fordype seg og få en forståelse av det de lærer. Komiteen støtter regjeringen i at det er behov for færre og tydeligere mål, samt at fagenes kjernekompetanser tydeliggjøres. Fagfornyelsen må bidra til en bedre sammenheng mellom skolefagene. Komiteen merker seg at hovedprioriteringene fra Kunnskapsløftet skal ligge fast, at læreplanene fortsatt skal ha kompetansemål, og at de grunnleggende ferdighetene fortsatt skal være en overbygning for opplæringen. Komiteen merker seg at de foreslåtte tverrfaglige temaene demokrati og medborgerskap, bærekraftig utvikling og folkehelse og livsmestring skal være en del av de fagspesifikke læreplanene der det er naturlig. Komiteen støtter at det utarbeides en veiledning til læreplanverket som gir støtte til lærernes planlegging og gjennomføring av undervisningen.

Komiteen viser til at Ludvigsen-utvalget trekker frem kreativitet og elevenes kompetanse i å utforske og skape som vesentlige kompetanser med stor samfunnsmessig verdi. De praktiske og estetiske fagene i skolen spiller en viktig rolle i denne sammenheng. Komiteen viser til høringen, der flere av organisasjonene påpekte dette. Komiteen merker seg at regjeringen vurderer å dele kunst- og håndverksfaget i to og gjøre de praktisk-estetiske fagene til en del av trekkordningen ved lokalt gitt muntlig eksamen i 10. klasse.

Komiteen merker seg at regjeringen foreslår å innføre en utdanningsspesifikk del i de yrkesfaglige læreplanene i fellesfagene matematikk og naturfag. Regjeringen skal også vurdere om man i norsk, engelsk og samfunnskunnskap skal ha egne yrkesfagspesifikke deler av lærerplanene, og komiteen støtter dette. Komiteen mener at fellesfagene spiller en viktig rolle for å få en helhetlig og allmenndan-

nende yrkesfaglig utdanning. Komiteen understreker samtidig at det er viktig at fellesfagene oppleves som relevante for de yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Komiteen vil i denne sammenheng trekke frem FYR-prosjektet og hvordan yrkesretting av fellesfagene kan skape bedre sammenheng i utdanningen og bidra til økt motivasjon hos elevene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er kritiske til at regjeringen ikke følger opp Ludvigsen-utvalgets anbefaling om at

«fagfornyelsen skal begynne i fagområdene i skolen, og ikke i det enkelte fag. Fagfornyelsen skal legge vekt på et tett samvirke mellom læringspsykologien og fagdidaktikken, og legge til rette for dybdelæring i fagene».

Disse medlemmer mener i likhet med utvalget at

«det må utarbeides prinsipper for å styrke de vertikale og de horisontale sammenhengene i læreplaner for fag, blant annet for å tydeliggjøre forventet progresjon i elevenes faglige læring».

Disse medlemmer støtter derfor Ludvigsen-utvalgets anbefaling om at de fire kompetanseområdene skal være retningsgivende for prioriteringer i fagfornyelsen og synliggjøres i alle fagområdene: fagspesifikk kompetanse, kompetanse i å lære, kompetanse i å kommunisere, samhandle og delta, og kompetanse i å utforske og skape.

Disse medlemmer har merket seg at regjeringen dessverre foreslår en annen definisjon av kompetanse enn Ludvigsen-utvalgets fire fagovergrepene som skal ligge til grunn for fagfornyelsen. Disse medlemmer registrerer at sosial kompetanse og en del andre ikke-kognitive ferdigheter ikke omtales. Disse medlemmer mener det er snevert å definere kompetanser og kompetansemål utelukkende på bakgrunn av hva som er fagspesifikt, og som skal legge grunnlaget for vurdering i fag. Disse medlemmer mener en da vil stå i fare for å utelukke viktige kompetanseområder i opplæringa, fordi kompetansen kan være vanskelig å måle.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen begynne fagfornyelsen i fagområdene og ikke i enkeltfag, og la de fire kompetanseområdene som Ludvigsen-utvalget foreslår, være retningsgivende for de prioriteringer som legges til grunn.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Venstre merker seg at flere hø-

ringsinstanser har ment at det er uheldig å legge om de grunnleggende ferdighetene, nå når de begynner å feste seg i skolens praksis. Disse medlemmer er derfor enig med anbefalingen i stortingsmeldingen om å videreføre de grunnleggende ferdighetene. Disse medlemmer mener det ikke trenger være en motsetning mellom å holde på de allerede definerte grunnleggende ferdighetene og at Ludvigsen-utvalgets forslag til kompetanseområder tillegges vekt i utarbeidelsen av nye læreplaner.

Disse medlemmer mener at det må sikres en god progresjon i læreplanene; læreplanmålene må bygge på det elevene har lært før. Disse medlemmer er enig med Ludvigsen-utvalget i at det bør utarbeides klarere beskrivelser av læringsforløp (progresjonsbeskrivelser) og hva som er tilstrekkelig kompetanse.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at det i de grunnleggende ferdighetene lesing, skrijving og regning må defineres et ferdighetsnivå som alle elever skal hjelpes til å nå, en lese-, skrive- og regnearanti der det settes av nok ressurser til tidlig innsats.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har også merket seg at Ludvigsen-utvalget støtter opp under begrunnelsen for hvorfor vektlegging av grunnleggende ferdigheter er og fortsatt blir viktige, som forutsetning for læring og utvikling i skole, arbeid og samfunnsliv. Evalueringen av Kunnskapsløftet sier likevel at arbeidet med de grunnleggende ferdighetene i mange tilfeller har blitt forstått smale- re enn det som har vært hensikten. På denne bakgrunn anbefaler derfor Ludvigsen-utvalget at det er behov for endringer i dagens modell for grunnleggende ferdigheter. Disse medlemmer støtter utvalgets anbefaling om at

«grunnleggende ferdigheter i lesing, skrijving og muntlighet reformuleres som kompetanser. Regning betegnes som matematisk kompetanse. Digitale ferdigheter knyttes i sterkere grad enn i dag til fagspesifikk kompetanse i fagene, i tillegg til at digital kompetanse integreres i andre fagovergrepene kompetanser».

Å ikke følge opp Ludvigsen-utvalgets anbefalinger knyttet til de fire fagovergrepene kompetansene og redefinering av de grunnleggende ferdighetene, svekker mulighetene for å lykkes med utvalgets hovedintensjon om å gi mer rom for dybdelæring, styrke skolens brede kunnskapssyn og arbeid knyttet til samfunnsmandatet de er gitt. Disse medlemmer mener at det må legges klare føringer i tråd med utvalgets anbefalinger dersom samfunnets og arbeidslivets helhetlige kompetansebehov skal styrkes i

elevenes opplæring og være en prioritert oppgave i skolens arbeid fremover.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, mener at fagfornyelse av læreplanene må følges av offensiv og målrettet innsats for å styrke lærernes kompetanse i tråd med de endringer denne medfører. Flertallet er kjent med at lærere i liten grad blir prioritert i etter- og videreutdanningsstrategien «Kompetanse for kvalitet» dersom de ønsker kompetanseheving i andre fag enn i de såkalte basisfagene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti mener det i samarbeid med organisasjonene bør innføres en rett og plikt til etter- og videreutdanning for lærere.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener videre at skolebasert kompetanseheving bør videreutvikles for blant annet økt metodemangfold og viser til satsingen knyttet til «Ungdomstrinn i utvikling».

Fleksibilitet

Komiteen merker seg at det foreslås å øke dagens 5 pst. fleksibilitet mellom fag til 10 pst. av den nasjonale fag- og timefordelingen for 1.–10. trinn. Komiteen viser til høringen, der det fremkom at det var delte meninger om dette var hensiktsmessig.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vektlegger skolens frihet til selv å organisere skolehverdagen og det pedagogiske arbeidet og tilpasse det til lokale behov og forutsetninger. Flertallet er prinsipielt enig i at skolen og lærerne skal ha mulighet til omdisponering av timer for bedre å ivareta elevenes behov basert på lærerens profesjonelle vurdering. Imidlertid mener flertallet det er fare for at regjeringens forslag om å øke grensen for omfordeling av timer, kombinert med forslaget om innføring av obligatorisk eksamen i basisfagene, vil kunne føre til en enda sterkere prioritering av disse fagene på bekostning av de andre fagene generelt og de praktisk-estetiske fagene spesielt. Flertallet viser for øvrig til komitéhøringen der et stort flertall av tilbakemeldingene var imot en utvidelse av fleksibiliteten i fag- og timefordelingen. På denne bakgrunn vil ikke flertallet støtte regjeringens forslag om å

øke grensen for omprioritering av fag- og timefordelingen fra 5 pst. til 10 pst.

Flertallet fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om ikke å øke grensen for omprioritering av fag- og timefordelingen fra 5 pst. til 10 pst.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at departementet foreslår å øke fleksibiliteten mellom fag fra 5 til 10 pst. i den nasjonale timefordelingen. Disse medlemmer har merket seg at det i komiteens høring var delte meninger om saken, særlig fordi flere instanser har uttrykt en bekymring for at økt fleksibilitet kan gå utover de praktisk-estetiske fagene. For å imøtekomme dette hensynet ber disse medlemmer regjeringen foreslå en differensiert ordning som sikrer at økt fleksibilitet i timefordelingen ikke går ut over de praktisk-estetiske fagene.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til en ordning for økt fleksibilitet i den nasjonale timefordelingen som ivaretar hensynet til de praktisk-estetiske fagene.»

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti peker på at det fremstår noe inkonsekvent at mens skolen foreslås å få frihet til å omfordele fag og timetall i et omfang som overgår enkelte fags totale antall undervisningstimer, så kan elever med regjeringens nye fraværsregler i verste fall risikere å miste karaktergrunnlaget i et semester etter to fraværsdager.

Praktisk-estetiske fag

Komiteen viser til at både Ludvigsen-utvalgets rapporter og rapporten «Det muliges kunst» vektlegger de praktisk-estetiske fagenes rolle i fremtidens skole. Skolen skal ikke utdanne elever til kun å repetere det vi allerede har av kunnskap. Norge trenger kreative, skapende og innovative elever for å møte fremtidens utfordringer.

I tillegg til god basiskunnskap i det som til nå er definert som grunnleggende ferdigheter og basisfag, har elevene behov for å utvikle evne til kritisk tenkning og kreative ferdigheter for å finne nye svar på fremtidens utfordringer. I tråd med Ludvigsen-utvalgets anbefalinger mener komiteen at fremtidens krav til kunnskap fordrer kompetanse i de kreative fagene. De praktisk-estetiske fagene utfordrer andre sanser og evner enn de såkalte basisfagene. Men for at de praktiske og estetiske fagene skal ha den virk-

ningen vi ønsker, må lærerne også i dette faget ha god kompetanse.

I 2005 manglet 50 pst. lærere under 30 år som underviste i praktisk-estetiske fag i grunnskolen, studiepoeng i disse fagene. I 2014 var tallet økt til nesten 70 pst. Etter innføring av Kunnskapsløftet og de nye lærerutdanningene, der disse fagene ikke lenger er obligatoriske, er det nå svært få som velger praktisk-estetiske fag i grunnskolelærerutdanningen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, har merket seg Ludvigsen-utvalgets vurderinger om at det ikke kan forventes

«at elevene velger praktiske og estetiske fag dersom de ikke får erfaringer med disse fagene i grunnskolen. Arbeidslivet trenger en lang rekke kompetanser som de praktiske og estetiske fagene i skolen tilbyr».

Flertallet mener at Ludvigsen-utvalgets forslag krever en gjennomgang av dagens fag- og timefordeling, og at det må tas sikte på endringer som i større grad ivaretar både den bredden i kompetanseområdene som fremtidens samfunns- og arbeidsliv har behov for, og den dybdekompetansen som etterlyses knyttet til kreativitet, entreprenørskap, kunst- og håndverksfagene og livsmestring. Drama- og teaterfag og Forandringsfabrikkenes forslag om «Livet» er eksempler på nye fag som også bør vurderes i en fornyet fag- og timefordeling.

Flertallet fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for hvordan de praktisk-estetiske fagene i skolen kan styrkes på kort og lang sikt. Planen må også omhandle rekruttering av kvalifiserte lærere til de praktisk-estetiske fagene.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet er glad for at regjeringen ønsker å styrke skolefagene musikk, kunst og håndverk, kroppsøving og mat og helse, ofte omtalt med en samlebetegnelse som de praktisk-estetiske fagene. Dette gjøres med bakgrunn i fornyelse av læreplaner, vurdering av egne læreplaner i henholdsvis håndverksfag og kunsthøgskole, samt innføring av disse fag som lokalt gitt eksamen som trekkfag etter 10. årstrinn, på lik linje med øvrige fag.

Komiteen mener at det på sikt må stilles kompetansekrav til lærere som skal undervise i de praktisk-estetiske fagene.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til de

nye lærerutdanningene, som blir gjeldende fra høsten 2017. Dette er en ny og forbedret lærerutdanning, med bred opplutning fra fagmiljøene. Disse medlemmer vil påpeke at neste generasjon lærere vil få mer forskningsbasert kunnskap, mer faglig fordypning og mer praksis før de skal ut i jobb. De skal være oppdatert på relevant forskning og være i stand til å prøve ut nye undervisningsmetoder i klasserommet. Disse medlemmer vil videre påpeke at rammeplanen gir mulighet til å velge masterfordypning i alle skolens undervisningsfag, og at dette på sikt vil gi mer dedikerte og faglig dyktige lærere også innenfor de praktisk-estetiske fagene.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil påpeke at det ensidige fokuset på resultatmåling i fagene norsk, matematikk og engelsk ikke bare snevrer inn prioriteringene i undervisningen, men at den nye grunnskolelærerutdanningen også forsterker dette ved at de fagene som ikke måles, ikke vil være obligatoriske i utdanningen. Vi risikerer da å devaluere, og ikke styrke, kompetansen i de praktisk-estetiske fagene.

Disse medlemmer ser med bekymring på konsekvensene av at få lærerstudenter velger et praktisk-estetisk fag fordi det ikke er det som teller i skolen, blant annet at disse fagavdelingene avvikles ved lærerutdanningsinstitusjonene og at svært verdifulle fagmiljøer vil gå tapt – kompetanse som det vil ta årtier å bygge opp igjen.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om innføring av kompetansekrav for lærere som skal undervise i praktisk-estetiske fag.»

I tillegg til bekymringen for at skolens kunnskapssyn er blitt for smalt, er komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti bekymret for at den nye grunnskolelærerutdanninga skal forsterke dette. En dreining i retning av et mer faglærerbasert system, der fagene ses uavhengig av hverandre vil, etter disse medlemmers oppfatning, være i strid med det som Ludvigsen-utvalget har definert som behov i framtidens skole.

Disse medlemmer mener at alle studenter ved lærerutdanningene bør ha et praktisk-estetisk fag som en del av grunnutdanningen.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om ett praktisk-estetisk fag som obligatorisk i grunnskolelærerutdanningen.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at en heldagsskole som legger til rette for dybdeløring, praktisk og variert undervisning, utvidet tid til øvingsarbeid på skolen sammen med lærer, styrking av de praktisk-estetiske fagene, fysisk aktivitet og sunn og ernæringsriktig gratis skolemat, vil bidra til økt læringsutbytte og sosial utjevning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, merker seg at det vurderes å dele kunst- og håndverksfaget i et kunstoffag og et håndverksfag. Flertallet mener at en deling av faget ikke er riktig grep for å styrke fagets stilling i skolen. Man bør i større grad utnytte mulighetene som ligger i at kunst- og håndverksfaget både er et dannelsesfag og et redskapsfag.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kunst- og håndverksfaget beholdes som et samlet fag.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti merker seg regjeringens forslag om å utrede en deling av kunst- og håndverksfaget i et kunstoffag og et håndverksfag. Disse medlemmer er bekymret over utviklingen i retning av mer teori og mindre håndverk de senere årene. Disse medlemmer vil understreke at det er en forutsetning for en eventuell deling av faget at dette vil styrke håndverksdelen av det som i dag er kunst- og håndverksfaget.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener regjeringens stortingsmelding ikke tar et oppgjør med de sidene ved Kunnskapsløftet som fører til et innsnevret kunnskapssyn, som medfører at for mange elever ikke opplever mestring i skolen. En inkluderende fellesskole kan ikke tas for gitt – den må velges. Anbefalingen fra Ludvigsen-utvalget legger et bredt kunnskapssyn til grunn og at dette er viktig både for å utvikle den kompetansen fremtidens samfunns- og arbeidsliv har behov for, men også for at alle elever skal få bedre muligheter til å lykkes.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan endringer i fag- og timefordelingen bedre kan ivareta fremtidens kompetansebehov.»

Innovasjon og entreprenørskap

Komiteen vil understreke betydningen innovasjon, kompetanse og kreativitet spiller når det gjelder å skape nytt næringsliv, til å se nye muligheter for vekst og velstand. For å sikre fremtidens velstandsvekst er vi avhengige av forskning og innovasjon. Innovasjonens rolle for verdiskaping er noe som bør tydeliggjøres også i grunnskolen. Komiteen vil videre peke på at vellykket innovasjon og verdiskaping avhenger av at lærere, forskere og akademikere gis frihet til å forske og arbeide selvstendig.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, vil også påpeke at konkurranse mellom flere ulike aktører er en faktor som bidrar til økt kvalitet og til økt innovasjon.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, merker seg at Ludvigsen-utvalget trekker frem kreativitet som en av de viktige fremtidskompetansene. Ludvigsen-utvalget la i sin utredning stor vekt på å styrke elevenes kompetanse i å utforske og skape, og knyttet dette til kreativitet, innovasjon, problemløsning og kritisk tenking. Flertallet mener dette i for liten grad er tatt opp i meldingen. Flertallet merker seg at flere av organisasjonene på komitéhøringen bemerket dette, og vil i den sammenheng særlig trekke frem høringsuttalelsen fra KS, der det skrives:

«Vi ser at kompetanser som innovasjon og kreativitet er veldig lite omtalt i meldingen, og er bekymret for at regjeringen tar samfunnets omstillingsbehov alvorlig nok. Dette er en kompetanse som må oppøves i utdanningen, helt fra barnehage, gjennom utdanningsløpet og ut i arbeid.»

Komiteen merker seg at Ludvigsen-utvalget vektlegger innovasjonskompetanse som en viktig kompetanse for fremtidens skole. Kunnskaps- og teknologiutvikling, samt høye forventninger til at komplekse problemer skal løses, gjør at kreativitet og innovasjon blir stadig viktigere i samfunnet generelt, og i arbeidslivet spesielt, fremover. Kreativitet og innovasjon vurderes som sentralt for økonomisk utvikling og for norsk næringslivs konkurransekraft.

Innovasjonskompetanse i form av entreprenørskap vil være grunnleggende viktig og må starte i skolen.

Komiteen deler Ludvigsen-utvalgets analyse og mener at kompetanse i innovasjon som trening for fremtidens arbeidsliv må vektlegges sterkere i skolen.

Komiteen vil derfor understreke nødvendigheten av at skolen, gjennom et systematisk arbeid med entreprenørskap, må bidra til å utvikle elevenes innovasjonskompetanse.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, registrerer at temaet kun er referert i meldingen, og savner politiske signaler om den videre oppfølgingen av meldingen og læreplanarbeidet.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at innovasjons- og entreprenørskapskompetanse vektlegges og inkluderes i fornyelsen av fag og læreplanarbeidet.»

Komiteen vil peke på den store og mangfoldige, og ikke minst praktiske, kompetansen som finnes i miljøer utenfor skolen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, vil i den forbindelse vise til at Norge er avhengig av innovasjon, verdiskaping og effektiv utnyttelse av all kompetanse. Her er miljøer som blant annet Ungt Entreprenørskap, First Scandinavia med sine Newton-rom og Teach First sentrale aktører som bør kunne benyttes i enda sterkere grad enn i dag.

Flertallet har merket seg at private og selvstendige initiativer kommer opp med gode metoder, besitter tung kompetanse og evner å engasjere på nye måter. Både skolefaglig og samfunnsøkonomisk bør derfor de eksterne fagmiljøene benyttes mer i den vanlige skolen. Flertallet mener det bør legges enda bedre til rette for fleksible, effektive og inspirerende løsninger, slik at gode og kreative lærere og skoleledere i enda større grad enn i dag får benyttet seg av eksterne fagmiljøer.

Komiteen vil fremheve viktigheten av å benytte alternative læringsarenaer, som å ha undervisning ute i naturen eller på andre egnede steder utenfor skolens område.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er både overrasket og kritisk til at

regjeringen ikke har tatt med Ludvigsen-utvalgets forslag om «å kunne utforske og skape» som en fagovergripende kompetanse. Disse medlemmer mener kreativitet, innovasjon og kritisk tenkning bør tydeliggjøres i læreplanverket.

Disse medlemmer viser til at Ludvigsen-utvalget har definert disse ferdighetene innenfor kompetanseområdet «å utforske og skape».

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide et forslag om å innføre en 6. grunnleggende ferdighet som skal styrke elevenes kompetanse i å utforske og skape. Kreativitet, innovasjon, problemløsning og kritisk tenkning må være hovedkomponentene i den nye grunnleggende ferdigheten.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at den forrige regjeringen fremmet to handlingsplaner for entreprenørskap i utdanningen: «Se mulighetene og gjør noe med dem! – strategi for entreprenørskap utdanningen (2004–2008)» og «Entreprenørskap i utdanningen – fra grunnskole til høyere utdanning 2009–2014». Norge har på denne bakgrunn fått internasjonal anerkjennelse for arbeidet med entreprenørskap i utdanningen.

Til tross for dette viser disse medlemmer til at NIFU i en rapport fra 2013 anslo at kun henholdsvis 20 pst. og 15 pst. av elever i ungdomsskolen og videregående skole er med på å starte en elev- eller ungdomsbedrift. Dette viser at det fortsatt er langt mellom de politiske målsettingene og praksis. Disse medlemmer viser for øvrig til at entreprenørskap av EU-kommisjonen er definert som én av åtte nøkkelkompetanser (key competences) innenfor utdanningsområdet med en målsetting om at «alle elever skal gjennomføre et praktisk entreprenørskapsprosjekt [...] i løpet av grunnopplæringen».

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, viser til Stortingets vedtak 479 i behandlingen av Dokument 8:146 S (2014–2015), der regjeringen ble anmodet om å utrede hvordan læreplanene kan bidra til å ivareta at alle elever får tilbud om en overnattingstur av flere døgns varighet og med et pedagogisk opplegg i tråd med kompetansemål i skolens læreplaner, for eksempel gjennom leirskole, studieturer eller andre løsninger i regi av skolen, og imøteser oppfølgingen av dette.

IKT

Komiteen viser til at den teknologiske utviklingen går raskt, og at arbeidslivet stiller nye og høyere krav til arbeidstakernes kunnskap, kompetanse og ferdigheter på det teknologiske og digitale feltet. Komiteen viser til at «Digitale ferdigheter» er en av de grunnleggende ferdigheter i skolen. Komiteen mener at skolens opplæring i digitale ferdigheter skal gjøre elevene i stand til å bruke digitale verktøy, medier og ressurser hensiktsmessig og forsvarlig for å kunne løse praktiske oppgaver, innhente og behandle informasjon, utvikle digital dømmekraft, skape digitale produkter og kommunisere. Komiteen mener at digitale ferdigheter er en viktig forutsetning for videre læring og for aktiv deltakelse i et arbeidsliv som stadig er i endring. Komiteen merker seg også at en satsing på digitale læremidler kan bidra til at elevene lærer bedre, vil sikre tilpasset opplæring og gi lærerne mer tid til å følge opp hver enkelt elev. Komiteen mener det i denne sammenheng er nødvendig med en satsing på digital infrastruktur og utstyr i skolene, kompetanseheving av lærere, og at det legges til rette for utvikling av gode digitale læremidler.

Komiteen mener det er viktig å ha en ambisiøs og helhetlig tilnærming til bruk av IKT i undervisningen.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen har varslet at det vil fremlegges en nasjonal IKT-strategi, og avventer denne strategien for hvordan vi best kan implementere IKT som læringsverktøy.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, mener det teknologirike samfunnet utfordrer måten vi lærer på, og hvilke fremtidskompetanser som blir viktige. Flertallet merker seg at det i NOU 2013:2 Hindre for digital verdiskaping, ble påpekt en manglende kompetanse i koding/programmering i befolkningen og et behov for å legge til rette for at barn og unge ikke bare er i stand til å bruke, men også skape digitalt innhold og digitale tjenester. Flertallet viser til at EU har satt koding på sin «Digital Agenda for Europe» og at de oppfordrer utdanningsministre i medlemslandene til å fremme koding i skolen. Flertallet har registrert de positive erfaringene flere skoler i Norge har gjort med koding/programmering som valgfag og gjennom ulike prosjekter under paraplyen «Lær kidsa koding». Flertallet merker seg at det er gjort positive erfaringer fra disse prosjektene både når det gjelder elevenes digitale og

teknologiske kompetanse og knyttet opp mot realfag, som for eksempel matematikk.

Flertallet mener derfor at koding/programmering bør inngå som en del av opplæringen for alle elever i skolen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener regjeringen har vært for passiv i satsing på IKT og digitale hjelpemidler i skolen. Disse medlemmer mener det trengs en omfattende satsing på teknologisk kompetanse i skolen, bedre infrastruktur og utstyr, og utvikling av gode digitale læremidler. Disse medlemmer merker seg at Danmark i 2011 gikk inn for en storstilt satsing på digitalisering av skolen. Målet var å styrke landets konkurransekraft og var en del av den danske strategien for digital vekst. Satsingen ble gjort i samarbeid mellom nasjonale og lokale myndigheter. Disse medlemmer merker seg særlig hvordan man i Danmark iverksatte en opptrappingsplan som forpliktet både sentrale og lokale myndigheter til satsing. Disse medlemmer viser til at Bransjeorganisasjonen IKT-Norge tidligere har kritisert regjeringen kraftig for ikke å ta den digitale verden inn i skolen for å maksimere læring. Disse medlemmer understreker også viktigheten av kompetanseheving av skolens ansatte i bruk av IKT og digitale hjelpemidler.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til forslag i Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett for 2016, der det ble foreslått å sette av midler til etter- og videreutdanning av lærere innen IKT. Disse medlemmer understreker at en satsing på IKT i skolen må suppleres med en satsing på IKT i høyere utdanning. Disse medlemmer viser i den forbindelse til forslag i Arbeiderpartiets alternative budsjett for 2016 om en satsing på flere studieplasser i fagområder som teknologi, realfag og IKT-studier.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, vil påpeke at en rettferdig avvikling av eksamen ved bruk av digitale verktøy på skolen og i hjemmearbeid forutsetter bredbåndsdekning med tilstrekkelig hastighet til alle skoler og husstander. Dette er ikke tilfellet i dag.

Skolebibliotek

Komiteen viser til at retten til tilgang til skolebibliotek er lovfestet i opplæringsloven. Skolebibliotekene er og skal være en læringsarena i og på tvers av alle fag, og et samlingspunkt som både formidler litteratur og digitale læringsressurser, uavhengig av

lesenivå og funksjonsnivå. Komiteen vil understreke viktigheten av at skolebibliotekene blir brukt systematisk i opplæringen, at de styrker sin pedagogiske rolle og blir en integrert del av skolens opplæringsvirksomhet. I tillegg til ferdighetsutvikling kan gode skolebibliotek være en inkluderingsarena som bidrar til å utjevne sosiale, kulturelle og digitale skiller, og som fremmer personlig vekst hos den enkelte elev.

Folkehelse og livsmestring

Komiteen vil understreke viktigheten av at elevene trives på skolen. Uten trivsel er det vanskelig å konsentrere seg om skolearbeidet. Livskvalitet og trivsel gjennom deltakelse i et faglig og sosialt fellesskap gir tilhørighet og reduserer psykiske og sosiale problemer. Skolen skal gi elevene et godt grunnlag for fremtidig utdanning, arbeids- og samfunnsdeltakelse og livsmestring, og sørge for at elevene trives, utvikles og har det godt mens de er elever på skolen.

Komiteen støtter at folkehelse og livsmestring løftes frem som en av tre tverrfaglige temaer. Komiteen mener at skolen har en sentral rolle i å gi unge mennesker kompetanse og trygghet til selvledelse og til å ta makten i eget liv. Økt fokus på folkehelse, livsmestring og sosial kompetanse er vesentlig for at skolen skal lykkes med dette. Refleksjon rundt temaer som psykisk helse, livsstil, mobbing, rusmiddelbruk, kroppspress, seksualitet o.l. vil kunne gjøre elevene bedre i stand til å møte livets oppgaver og ta hånd om seg selv og sitt eget liv. Komiteen understreker viktigheten av at kunnskap om privatøkonomi og forbruk blir en del av det tverrfaglige temaet. Komiteen mener at økt bevissthet og kunnskap om livsmestring og psykisk helse kan bidra til at man legger bedre til rette for elevens læringsutbytte.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil i denne sammenheng trekke frem Dokument 8:134 S (2014–2015) om en satsing på psykisk helse i skolen, som ble behandlet i Stortinget i februar 2016. Arbeiderpartiet fremmet da forslag om å integrere kunnskap om psykisk helse i skolens fag, slik at barn og unge får en helhetlig opplæring om kroppens fysiske og psykiske helse.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til Dokument 8:46 S (2015–2016) om å innføre prosjektet «Livsmestring i skolen» på skolens ungdomstrinn. Det ble her vist til skolens brede samfunnsoppdrag, som går ut over det å gi elevene faglige kunnskaper og ferdigheter, og til skolens formålsparagraf, som fremhever at skolen skal gjøre barn og unge i stand til å mestre sine egne liv. Forslaget var å innføre «Livsmestring i skolen» som en nasjonal kompetanseressurs som skolene kan dra nytte

av. Her ble det blant annet foreslått å legge til rette for å invitere ulike profesjoner inn i skolen, både for å legge til rette for refleksjon og samtale elevene imellom og for å gi undervisning i temaer som er viktige for at barn og unge skal være i stand til å mestre sitt eget liv og hverdagen. I et slikt prosjekt vil helseøstre, psykologer, forbrukerøkonomer og fagpersoner fra en rekke andre felt kunne bidra med verdifull kunnskap og erfaring.

Dette medlem viser til at LNU i ettertid har ferdigstilt et prosjekt om «Livsmestring i skolen» på oppdrag fra regjeringen, der man har utforsket barn og unges behov for å mestre viktige utfordringer i eget liv og hvordan ferdigheter og kunnskap for å øke mestring best mulig kan integreres i skolen. Målgruppen er 12- og 13-åringer, det vil si elever i de siste årene på barneskolen og det første året på ungdomsskolen. I denne livsfasen opplever elevene endringer både fysisk og psykisk i overgangen fra barn til ungdom. De fleste opplever også skifte av skole, oppbrudd av nettverk og oppstart med karakterer. Prosjektet har tatt utgangspunkt i tilbakemeldinger fra barn og unge om hva de mener er viktige utfordringer, man har hentet inn råd og innspill fra en bredt sammensatt faggruppe med kompetanse på feltet og har kommet med konkrete forslag til hvordan man kan implementere prosjektet i skolehverdagen. Det foreslås både at læring av viktige ferdigheter og kunnskaper bør integreres i fag der det er hensiktsmessig, eller som nye opplegg der det er mer naturlig. Dette medlem forventer at regjeringen utarbeider et opplegg for å prøve ut og videreutvikle prosjektet «Livsmestring i Skolen».

Komiteen støtter at demokrati og medborgerskap løftes frem som et av tre tverrfaglige temaer. Komiteen understreker at kompetanse om menneskerettigheter må være en sentral del av dette temaet, og at kunnskap om menneskerettigheter ikke bare handler om demokratiet som statsform, slik det vises til i meldingen. Det er rettigheter vi har i kraft av å være mennesker, og menneskerettighetenes stilling både i Norge og det internasjonale samfunnet må vektlegges i utformingen av temaet.

Komiteen viser til at «klassens time» ble fjernet i 2013. Dette medførte at kontaktlærer mistet en god arena for å jobbe med tema som klassemiljø, elevmedvirkning, mobbing, holdningsarbeid og livsmestring. Komiteen viser til at enkelte høringsinstanser nevnte dette som en utfordring.

Komiteen vil fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å sette av tid på timeplanen til å jobbe med tema som klassemiljø, elevmedvirkning, holdningsarbeid og livsmestring, og komme tilbake til Stortinget om dette på egnet

måte. Stortinget forutsetter at regjeringen henter inn vurderinger og synspunkter fra sektor i dette arbeidet.»

Fysisk aktivitet

Komiteen vil påpeke at det er en klar sammenheng mellom inaktivitet og dårlig helse, og at fysisk aktivitet representerer en svært viktig forebyggende faktor. Sunne og gode vaner bør innarbeides i tidlig alder, og en av de arenaene der man kan bidra til sunne vaner, er skolen.

Komiteen vil vise til at det gjennom de siste årene er foretatt omfattende forskning på hvordan læring og trening henger sammen. En av de mest kjente er en forskningsrapport publisert av California Department of Education, som viste en signifikant sammenheng mellom fysisk aktivitet og kognitiv kapasitet. Elever med god fysisk form oppnådde i all hovedsak bedre resultater i teoretiske fag. Komiteen vil også vise til at forskning viser at trening generelt sett gir personer bedre mestingsfølelse, økt trivsel og livskvalitet.

Komiteen vil understreke at det er et stort lokalt handlingsrom i skolen som kan bidra til at elever blir mer aktive og utvikler gode vaner. Mange skoler og kommuner lykkes i å legge til rette for daglig fysisk aktivitet for elevene, kanskje særlig på barne- og mellomtrinnet. De utnytter handlingsrommet de har til å omdisponere tid, og de integrerer fysisk aktivitet i andre fag. Komiteen viser til at det er fullt mulig å iverksette mer fysisk aktivitet innenfor allerede eksisterende timetall og rammer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener at jevnlig fysisk aktivitet er en viktig forutsetning for å legge til rette for en god folkehelse. Fysisk aktivitet bidrar til å fremme god helse og reduserer risikoen for helseplager både i oppveksten og som voksen. Flertallet mener at skolen er en viktig arena for tiltak for økt fysisk aktivitet blant barn i skolealder. Flertallet viser til at Stortinget flere ganger har behandlet forslag om å stimulere til mer fysisk aktivitet i skolen. Flertallet mener at elever i skolen bør sikres én times fysisk aktivitet hver dag. Flertallet mener at dette bør være en naturlig del av det flerfaglige temaet «Folkehelse og livsmestring».

Bærekraftig utvikling

Komiteen støtter at bærekraftig utvikling løftes frem som et av tre tverrfaglige temaer. FNs medlemsland vedtok i 2015 17 bærekraftsmål, hvorav delmål 4.7 slår fast at verdens stater har en forpliktelse til

«innen 2030 sikre at alle elever og studenter tilegner seg den kompetanse som er nødvendig for å fremme bærekraftig utvikling, blant annet gjennom utdanning for bærekraftig utvikling og livsstil, menneskerettigheter, likestilling, fremme av fred og ikke-vold, globalt borgerskap og verdsetting av kulturelt mangfold og kulturens bidrag til bærekraftig utvikling».

Komiteen forutsetter at dette delmålet og en helhetlig forståelse av bærekraftig utvikling som inkluderer både sosiale, miljømessige og økonomiske forhold legges til grunn for det videre arbeidet med læreplaner.

Mangfold og seksualitet

Komiteen vil peke på at det i miljøer utenfor skolen finnes en omfattende mangfoldig og ikke minst praktisk kompetanse.

Komiteen ønsker å presisere at kunnskap om seksuell orientering, kjønn og inkluderende undervisning er en viktig del av skolenes antimobbebehandling. Mye tyder på at forekomsten av ulike seksualiteter ikke blir ilagt nok vekt i undervisningen. Dette gjelder for hele landet, men komiteen vil særlig peke på at Oslo og enkelte andre byer har fått en stadig større andel elever med bakgrunn fra kulturer hvor andre seksuelle legninger enn heterofili blir møtt med mindre aksept og forståelse enn i det norske samfunnet for øvrig. For disse ungdommene er det særdeles viktig at skolen blir en trygg arena, og at de mottar god undervisning på området.

Komiteen ser det slik at dårlig undervisning om mangfold og seksualitet er med på å bidra til mobbing. Ordet «homo» brukes fremdeles av mange elever som et skjellsord, og mange lærere vet ikke hvordan de skal håndtere slik type seksuell mobbing. Komiteen er kjent med at FRI – Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold – gjennom prosjektet Rosa kompetanse i en årrekke har utført omfattende skolering i temaet, både på lærerutdanninger over hele landet og på enkeltskoler. Dette prosjektet får svært positive tilbakemeldinger. Komiteen vil understreke at kunnskap er det viktigste verktøyet vi har i kampen mot mobbing, trakassering og stigmatisering på grunn av seksuell legning, og at skolen, private og selvstendige initiativer kommer opp med gode metoder, besitter tung kompetanse og evner å engasjere på nye måter. Komiteen mener det bør legges enda bedre til rette for fleksible, effektive og inspirerende løsninger, slik at gode og kreative lærere og skoleledere i enda større grad enn i dag får benyttet seg av eksterne fagmiljøer.

Bransjeskoler

Komiteen er kjent med at bedrifter som Kiwi og Rema har opprettet egne bransjeskoler for å lære

ansatte kunnskapen og ferdighetene de trenger for å jobbe i bedriften. Tilbakemeldinger fra bransjene selv tyder på at mange av yrkesfagelevnene ikke i tilstrekkelig grad får den kompetansen i undervisningen som bedriftene faktisk etterspør. Komiteen mener derfor at et tettere samarbeid mellom slike bransjeskoler og videregående skoler vil være en fordel for elever som har droppet ut av videregående skole, men som får opplæring i bransjeskolene i kraft av jobben de har. Et tettere samarbeid vil kunne hjelpe flere elever til å fullføre videregående opplæring mens de er i jobb. Komiteen ber derfor departementet vurdere muligheten for et tettere samarbeid med bransjeskoler, for eksempel i arbeidet med gjennomgangen av fag- og tilbudsstrukturen i videregående skole.

Nærmere om lærerutdanning

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, mener en styrking av pedagogikkfaget i ny lærerutdanning er sentralt for å oppfylle målene om mer dybdelæring. Flertallet mener videre at det er en grunnleggende forutsetning for å lykkes med økte faglige ambisjoner at også lærerutdanningen styrkes når det kommer til pedagogikk, koblingen mellom praksisfeltet og lærerutdanningsinstitusjonene og refleksjon om yrkesutøvelse og lærerarbeid i skolen.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at andelen pedagogikk i ny lærerutdanning ikke blir svekket sammenlignet med dagens grunnskolelærerutdanning.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at regjeringen i rammeplanen for ny femårig grunnskolelærerutdanning øker utdanningen med et studieår, i tråd med stortingsflertallet, men får likevel bare plass til 10 dager mer ute i praksisfeltet. Dette innebærer at andelen praksis i ny femårig lærerutdanning er svekket sammenlignet med gjeldende lærerutdanning. Disse medlemmer vil understreke betydningen av at studentene får erfaring med praksis med jevne mellomrom gjennom lærerutdanningen. Disse medlemmer mener det er grunnleggende med en god kobling mellom praksisfeltet og høyere utdanning for å sikre en lærerutdanning som både er oppdatert på situasjonen i norske klasserom, og som på best mulig måte forbereder lærerstudentene på det å undervise i skolen.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en sak om hvordan praksisdelen av lærerutdanningen kan styrkes vesentlig utover regjeringens forslag om 110 dager.»

Disse medlemmer viser også til at andelen pedagogikk i ny lærerutdanning er svekket, grunnet innføringen av et obligatorisk delemne i KRLE. Disse medlemmer mener at pedagogikken har en sentral rolle som vitenskapsfag og disiplin i lærerutdanningen, samt at pedagogikk er en hovedleverandør av forskningsbasert og praksisnær kunnskap om læring. Disse medlemmer støtter at kunnskaper som kommer til uttrykk i KRLE-faget, bør vektas i større grad i lærerutdanningen, men mener dette må skje på en måte som ikke svekker pedagogikkfaget.

Vurdering i fag

Komiteen mener det er viktig at endringene som foreslås i læreplanene, skal bidra til at det blir tydeligere hva elevene skal lære, og at det blir lettere å vurdere elevenes kompetanse. God undervisvurdering er avgjørende for å sikre progresjon i elevenes læring og for å bidra til elevenes faglige utvikling. Det er en forutsetning for god læring at elevene involveres i vurderingen på en god måte. Komiteen vil i denne sammenheng trekke frem tall fra elevundersøkelsen som viser at elevene i relativt liten grad involveres i vurderingen. Komiteen merker seg at det i meldingen blant annet legges opp til å spre økt kunnskap om vurderings- og prøvesystemer, at det skal utvikles veiledende fagspesifikke kjennetegn for vurdering i læreplanene og veiledende kjennetegn for måloppnåelse for sluttvurdering i de fornyede fagene.

Komiteen vil påpeke at skolen skal sørge for kunnskap for alle, og at det derfor er svært viktig at systemet er rettferdig. Elever skal ikke forskjellsbehandles ut ifra hvilken del av landet de kommer fra, eller hvilken skole de går på. Objektivitet og kvalitet må ivaretas.

Komiteen vil understreke at det uansett modell for avsluttende eksamen etter grunnskolen er behov for nasjonale retningslinjer for bruk av hjelpemidler når eksamen skal gjennomføres. Det er urimelig at elever fra ulike skoler, som konkurrerer om de samme studieplassene, skal kunne gis helt ulike forutsetninger for å lykkes på den samme eksamenen ettersom enkelte skoler tillater bruk av Internett og andre skoler ikke tillater det. Komiteen mener derfor at det må gis nasjonale retningslinjer om eventuell tilgang til nettbaserte hjelpemidler og oppslagsverk på eksamen for å sikre likebehandling av elevene i skolen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener det bør utarbeides nasjonale retningslinjer, men at disse også må gi rom for lokal tilpasning og profesjonelt skjønn. Elevene skal gis de beste vilkår for å kunne yte sitt beste på eksamen. En eksamen bør så langt som mulig gjenspeile den undervisningssituasjonen med tilhørende hjelpemidler, som eleven er kjent med. Dette medlem mener et nasjonalt regelverk må fremme elevenes likeverdige muligheter for å lykkes. Dette medlem frykter at et stramt og detaljert regelverk kan føre til en ensretting av undervisningen, både når det gjelder bruk av hjelpemidler og metodevalg.

Komiteen merker seg at regjeringen foreslår at trekkordningen ved utgangen av grunnskolen erstattes med en ordning der alle elever skal opp til eksamen i engelsk, matematikk eller norsk. Komiteen viser til komitéhøringen, der det var delte meninger om dette.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet vil fremheve at god vurderingspraksis og kultur er viktig for at elevene skal få en god opplæring. Disse medlemmer viser til forslaget om å vurdere musikk, kunst og håndverk, kroppøving og mat og helse som trekkfag til lokalt gitt muntlig eksamen. Disse medlemmer støtter dette. Disse medlemmer mener det er tatt viktige grep for å styrke vurderingsarbeidet i skolen, men at dette arbeidet vil kunne styrkes av en gjennomgang av vurderingsordningen i skolen og i ulike fag.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, er kritiske til forslaget i meldingen om at eksamenstrekkordningen ved utgangen av grunnskolen skal erstattes med en ordning hvor alle elevene skal opp til eksamen i engelsk, matematikk og norsk. Flertallet frykter dette vil føre til en sterkere prioritering av fagene med sentralstyrt, skriftlig eksamen. Flertallet vil beholde eksamen som en av flere vurderingsformer i skolen. Flertallet understreker samtidig at god vurdering handler om langt mer enn flere eksamener. En eksamen er en enkelthendelse, foregår over et relativt kort tidsrom, og eksamensformen avgrensner hvilke kompetansemål i faget som er relevante å vurdere. Flertallet er enige i anbefalingene fra Ludvigsen-utvalget (NOU 2015:8) om at det er behov for en gjennomgang av hvordan standpunktvurdering og eksamen samlet sett kan gi pålitelig og relevant informasjon om elevenes kompetanse.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om ikke å innføre en ny eksamensordning der alle elever må avlegge eksamen i engelsk, matematikk og norsk.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, mener at forslaget om å gjøre de praktiske og estetiske fagene til en del av trekkfagene for muntlig eksamen, bør vurderes i en slik sammenheng.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå hvordan standpunktvurdering og eksamen samlet sett kan gi pålitelig og relevant informasjon om elevenes kompetanse, og komme tilbake til Stortinget med en vurdering av hvordan vurderingssystemene bedre kan legge til rette for elevenes læring.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et ekspertutvalg som skal vurdere på hvilke måter dagens eksamenssystem kan videreutvikles, og hvordan standpunktvurdering og eksamen samlet kan gi pålitelig og relevant informasjon om elevenes kompetanse. Vurdering av elevenes kompetanse på tvers av fag bør inngå i ekspertutvalgets mandat.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet støtter forslaget om at alle skal opp i eksamen i engelsk, matematikk og norsk.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til meldingen der regjeringen varsler at den vil vurdere å innføre en lokal gitt muntlig eksamen i praktisk-estetiske fag som trekkfag etter 10. trinn.

Dette medlem er enig med regjeringen i at vurderingsordningen i fag har innvirkning på undervisningen i faget, og som en følge av det, prioritering av faget. Dette medlem mener derfor at noe annet enn en praktisk prøve vil være meningsløst og i realiteten innebære en nedvurdering av den praktiske kunnskapen og ferdigheten. Dette medlem vil i den forbindelse vise til arbeidet med dette i den danske folkeskolen som har gjort forsøk med avgangsprøve i praktiske fag.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede innføring av lokal gitt praktisk eksamen i fagene musikk, kunst og

håndverk, kroppsøving og mat og helse som trekkfag etter 10. trinn.»

Yrkesretting

Komiteen vil understreke at det er viktig å yrkesrette fellesfagene på yrkesfag. Komiteen viser til at det i mange år har vært bred enighet om at dette er viktig for å sikre at elever på yrkesfag opplever fellesfag som norsk, engelsk og matematikk som relevante til den fagretning de har valgt å gå på. Å yrkesrette fellesfagene er viktig for å gjøre skolen relevant og interessant for elevene og dermed hindre frafall. Flere utredninger og tidligere stortingsmeldinger har pekt på at felles sentralgitt eksamen i engelsk på VG2 for elever på yrkesfaglige studieprogram og på VG1 for studieforberedende utdanningsprogram hindrer nødvendig yrkesretting i engelsk.

Komiteen ber regjeringen legge opp til en ny eksamensordning for engelsk i videregående opplæring som ikke hindrer nødvendig yrkesretting av fellesfagene.

Prosess og fremdrift for fornyelse av læreplaner

Komiteen er enig med regjeringen i at det er nødvendig å iverksette en grundig nasjonal prosess for det videre arbeidet med fornying av læreplanene. Komiteen understreker at det er viktig at en slik prosess gjennomføres med bred involvering. Komiteen forutsetter at prosessen med fornying av læreplanverket skjer i nært samarbeid med fagmiljøer og representanter for lærere, skoleledere og skoleeiere.

Komiteen er enig med regjeringen i at det samiske perspektivet må ivaretas på en god måte i revideringen av læreplanverket, og at prosessene med å utvikle nye læreplaner for norsk og samisk opplæring må foregå parallelt. Komiteen mener også at det er hensiktsmessig at den nye generelle delen av læreplanen utarbeides og forankres før de fagspesifikke læreplanene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener den prosessen regjeringen har lagt opp til med å fornye innholdet i skole og lærerutdanning, gjør det vanskelig å se utdanningssektoren og skolens utvikling som en helhet. Disse medlemmer mener det er uheldig at regjeringen har lagt opp til å ta stilling til utredningen fra ekspertgruppen «Om lærerrollen. Et kunnskapsgrunnlag» først etter at forslaget til nye rammeplaner for den nye femårige lærerutdanningen er lagt frem. Disse medlemmer stiller også spørsmål ved at fremtidens lærerutdanning blir satt i verk før denne stortingsmeldingen om skolens innhold og oppfølgingen av Ludvigsen-utvalget er vedtatt i Stortinget. Disse medlemmer støtter

mange av anbefalingene til ekspertgruppen, og mener det er sentralt at fremtidens lærerutdanning også må være oppdatert på skolen og skolefagenes innhold og organisering, og videre at det er sentralt med en god kobling mellom universitets- og høyskolesektoren og skoleverket, også når det kommer til fagfornyelsen i skole.

Disse medlemmer etterlyser en plan for profesjonenes involvering i arbeidet med nye læreplaner i skolen, som ser det helhetlige bildet av skolen og tar hensyn til skolens brede samfunnsoppdrag. Disse medlemmer vil fremheve viktigheten av at både elev- og studentorganisasjonene, lærernes organisasjoner, skolelederne, kommunene og arbeidslivet ikke bare må involveres i denne prosessen, men ha reell mulighet til å påvirke og bidra til at de nye læreplanene skal bli et løft som tar norsk skole inn i fremtiden, og som legger til rette for at alle elever kan oppleve mestring og lykkes i opplæringen. Disse medlemmer vil fremheve at prosessen med nye lærerplaner må bruke den nødvendige tiden til at dette kan skje, og mener at lærerprofesjonen selv må stå i bresjen for skoleutviklingen og at det er fagfolkene som sammen med skolesektoren skal gjøre de konkrete faglige vurderingene. Disse medlemmer mener at staten må legge til rette for og støtte opp om det nye læreplanarbeidet.

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen iverksette en gjennomgang av det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet (NKVS) og komme tilbake til Stortinget med en plan for hvordan kvalitetsvurderingssystemet kan videreutvikles og endres i tråd med anbefalingene til Ludvigsen-utvalget. Planen skal ivareta skolens brede kunnskapssyn, bygge på tillit til lærerne og legge til rette for økt profesjonelt handlingsrom.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge til rette for en åpen og inkluderende prosess for utformingen av en fornyet generell del av læreplanen, for deretter å legge saken frem for Stortinget.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen begynne fagfornyelsen i fagområdene og ikke i enkeltfag, og la de fire kompetanseområdene som Ludvigsen-utvalget foreslår, være retningsgivende for de prioriteringer som legges til grunn.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en sak om hvordan praksisdelen av lærerutdanningen kan styrkes vesentlig utover regjeringens forslag om 110 dager.

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre:*Forslag 5*

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til en ordning for økt fleksibilitet i den nasjonale timefordelingen som ivaretar hensynet til de praktisk-estetiske fagene.

Forslag fra Arbeiderpartiet:*Forslag 6*

Stortinget ber regjeringen utarbeide et forslag om å innføre en 6. grunnleggende ferdighet som skal styrke elevenes kompetanse i å utforske og skape. Kreativitet, innovasjon, problemløsning og kritisk tenkning må være hovedkomponentene i den nye grunnleggende ferdigheten.

Forslag fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 7*

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om innføring av kompetansekrav for lærere som skal undervise i praktisk-estetiske fag.

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 8*

Stortinget ber regjeringen gjennomføre nasjonale prøver som utvalgsprøver.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at det ikke kan stilles lokale krav til kartlegging og dokumentasjon ut over det som kreves i forskriftene til opplæringsloven.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen innføre krav om ett praktisk-estetisk fag som obligatorisk i grunnskolelærerutdanningen.

Forslag fra Senterpartiet:*Forslag 11*

Stortinget ber regjeringen utrede innføring av lokalgitt praktisk eksamen i fagene musikk, kunst og håndverk, kroppsøving og mat og helse som trekkfag etter 10. trinn.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 12*

Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan endringer i fag- og timefordelingen bedre kan ivareta fremtidens kompetansebehov.

4. Komiteens tilråding

Romertall I fremmes av komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Romertall II fremmes av komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti.

Romertall III, VI og XI fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti.

Romertall V fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Romertall VII, X og XIII fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti.

Romertall IV, VIII, IX og XII fremmes av hele komiteen.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen vurdere en gjennomgang av det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet (NKVS) og komme tilbake til Stortinget på egnet måte i løpet av våren 2017. Kvalitetsvurderingssystemet skal ivareta skolens brede kunnskapssyn, bygge på tillit til lærerne og legge til rette for økt profesjonelt handlingsrom.

II

Stortinget ber regjeringen i samarbeid med lærer- og skolelederorganisasjoner vurdere hva sektoren trenger i det lokale arbeidet med læreplan, og utarbeide støttemateriell/veiledninger for å underlette dette arbeidet.

III

Stortinget ber regjeringen sikre at det er lærernes ansvar og faglige skjønn som skal avgjøre hvilke metoder og virkemidler som skal tas i bruk i undervisningen for å nå kompetansemål og oppfylle skolens generelle samfunnsmandat.

IV

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med arbeidet med å fornye læreplanens generelle del og fagfornyelsen sikre et verdiløft i skolen gjennom bedre å innlemme formålsparagrafens fellesverdier i alle fag og på alle nivåer i skolen.

V

Stortinget ber regjeringen om ikke å øke grensen for omprioritering av fag- og timefordelingen fra 5 pst. til 10 pst.

VI

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for hvordan de praktisk-estetiske fagene i skolen kan styrkes på kort og lang sikt. Planen må også omhandle rekruttering av kvalifiserte lærere til de praktisk-estetiske fagene.

VII

Stortinget ber regjeringen sørge for at kunst- og håndverksfaget beholdes som et samlet fag.

VIII

Stortinget ber regjeringen sørge for at innovasjons- og entreprenørskapskompetanse vektlegges og inkluderes i fornyelsen av fag og læreplanarbeidet.

IX

Stortinget ber regjeringen vurdere å sette av tid på timeplanen til å jobbe med tema som klassemiljø, elevmedvirkning, holdningsarbeid og livsmestring, og komme tilbake til Stortinget om dette på egnet måte. Stortinget forutsetter at regjeringen henter inn

vurderinger og synspunkter fra sektor i dette arbeidet.

X

Stortinget ber regjeringen sikre at andelen pedagogikk i ny lærerutdanning ikke blir svekket sammenlignet med dagens grunnskolelærerutdanning.

XI

Stortinget ber regjeringen om ikke å innføre en ny eksamensordning der alle elever må avlegge eksamen i engelsk, matematikk og norsk.

XII

Stortinget ber regjeringen gjennomgå hvordan standpunktvurdering og eksamen samlet sett kan gi pålitelig og relevant informasjon om elevenes kompetanse, og komme tilbake til Stortinget med en vurdering av hvordan vurderingssystemene bedre kan legge til rette for elevenes læring.

XIII

Stortinget ber regjeringen nedsette et ekspertutvalg som skal vurdere på hvilke måter dagens eksamenssystem kan videreutvikles, og hvordan standpunktvurdering og eksamen samlet kan gi pålitelig og relevant informasjon om elevenes kompetanse. Vurdering av elevenes kompetanse på tvers av fag bør inngå i ekspertutvalgets mandat.

XIV

Meld. St. 28 (2015–2016) – om Fag – Fordypning – Forståelse. En fornyelse av Kunnskapsløftet – vedlegges protokollen.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 5. oktober 2016

Trond Giske

Leder

Christian Tynning Bjørno

ordfører